

فصلنامه علمی فقه و حقوق نوین

Journal of Jurisprudence and Modern Law

Home Page: www.jaml.ir

مرکز اطلاعات علمی جهان و دانشگاهی
Scientific Information Database

Academia.edu
share research

سال انتشار	۱۴۰۵	شماره انتشار	۲۶	دوره انتشار	۸	صفحات	۱-۱۵
------------	------	--------------	----	-------------	---	-------	------

بررسی تدابیر و جلوه های تقابل معکوس معماری محیطی و پیشگیری از جرم

خانم ناهید اکبری و آقای دکتر علیرضا عسگری

کارشناسی ارشد، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد قم، ایران (نویسنده مسئول).

دانشیار، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد قم، ایران.

چکیده

از آنجا که معماری محیطی نقش بسیار مهمی در پیشگیری از جرایمی دارد که تاثیر گرفته از محیط است، لذا، براساس نظریه کاهش فرصت های جرم خیز بر پایه شناسایی مکانها و فرصتهای جرم خیز در حوزه پیشگیری موقعیت مدار شناسایی کانون های جرم خیز علی الخصوص در حاشیه شهرها برای اتخاذ راهکارهای پیشگیرانه کیفری و غیر کیفری حایز اهمیت است. در این نوشتار با بررسی آثار متقابل معماری محیطی و پیشگیری از جرم با رویکردی تحلیلی تطبیقی ضمن بررسی تدابیر و جلوه های پیشگیرانه چنین نتیجه گرفتیم که شرایط محیطی منجر به شکل گیری الگوهای رفتاری متفاوتی در مجرمین می شود. از یک سو بررسی نوع جرایم ارتكابی و تنوع در آن و از سوی دیگر محیط جرم خیزی بعنوان بستر فزاینده جرایم نیازمند بازنگری در قوانین ساخت و ساز و مجوزهای سازمانهای مرتبط و تعامل نیروهای مردمی و ارگانها با پلیس است تا بتوان با اتخاذ تدابیر پیشگیرانه از وقوع این جرایم پیشگیری نمود. به نظر می رسد سیاست های صورت گرفته در این خصوص بیشتر جنبه نمایی داشته و در شناسایی و پاک کردن حاشیه های شهر بعنوان جرم خیز ترین محیط های شهری، نظارت بر ساخت و ساز ها و اتخاذ تدابیر پیشگیرانه برای معماری پارک ها، پنجره ها و جاده سازی و ... نیازمند برنامه ریزیهای دراز مدت و منسجم و نظارت دارد.

واژگان کلیدی: معماری محیطی، مهندسی معکوس، پیشگیری از جرم، بزه کاری و بزه دیدگی، پیشگیری موقعیت مدار

طبقه بندی: JEL: فقه - حقوق - جزا و جرم شناسی - حقوق بین الملل - حقوق خصوصی

Investigating measures and effects of the reverse opposition of environmental architecture and crime prevention

Abstract

Since environmental architecture plays a very important role in the prevention of crimes that are influenced by the environment, therefore, based on the theory of reducing crime-prone opportunities based on the identification of crime-prone places and opportunities in the field of location-based prevention, identification of crime-prone centers, especially in the periphery It is important for cities to adopt criminal and non-criminal preventive solutions. In this article, by examining the mutual effects of environmental architecture and crime prevention with a comparative analytical approach, while examining preventive measures and effects, we concluded that environmental conditions lead to the formation of different behavioral patterns. On the one hand, investigating the types of crimes committed and their diversity, and on the other hand, the criminal environment as a growing platform for crimes, requires a review of the construction laws and permits of related organizations and the interaction of the public forces with the police in order to be able to take preventive measures from The occurrence of these crimes was prevented. It seems that the policies carried out in this regard have a more demonstrative aspect and identify and clean the outskirts of the city as the most crime-prone urban environments, monitor constructions and adopt preventive measures for architecture. Parks, windows, road construction, etc. require long-term and coherent planning and monitoring.

Keywords: environmental architecture, reverse engineering, crime prevention, crime and victimization, orbit situation prevention

متن مقاله

به وضوح مشهود است. در این پژوهش، تلاش شده است تا با بهره‌گیری از نظریات علمی در حوزه طراحی محیطی، جرم‌شناسی موقعیت‌مدار و بررسی تجربیات داخلی و بین‌المللی، تقابل و تعامل میان معماری محیطی و پیشگیری از جرم مورد تحلیل قرار گیرد. هدف نهایی این است که با شناسایی تدابیر مؤثر، راهکارهایی عملی و علمی برای طراحی فضاهای ایمن‌تر شهری ارائه گردد. همچنین، از منظر «مهندسی معکوس» تلاش می‌شود تا از بازخوانی و تحلیل نقاط جرم‌خیز، به درک عمیق‌تری از مولفه‌های تأثیرگذار بر بروز جرم دست یافته و این داده‌ها در اصلاح و بازطراحی محیطی مورد استفاده قرار گیرد.

۱- مفهوم معماری محیطی

امنیت دارای ابعاد عینی و ذهنی است. ابعاد ذهنی همان احساس امنیتی هستند که در مقابل ابعاد عینی که با آمار و ارقام جنایات ارتباط دارند، قرار می‌گیرند. هر دو بعد بیان شده تأثیر بسزایی در پیشگیری، شناسایی و جرم‌انگاری دارند. در این میان آنچه در ارتکاب جرایم از منظر اندیشمندان حقوق تأثیرگذار است، موقعیت‌ها، محیط و طراحی شهری است. وجود روابط همسایگی بالا در محله مسکونی، ساختار مبلمان فضای شهری اعم از نور پردازی‌ها، ساخت و سازها، پارکها، خیابان‌ها و ... تأثیر بسزایی در ارتکاب یا کاهش ارتکاب جرایم می‌گذارند. بر همین اساس مجموعه این موارد را که ضرورت طراحی مناسب و کاربردی مؤثر از محیط را دو چندان می‌نماید، در قالب نظریه CPTED تحت عنوان معماری محیطی توصیف می‌کنند. (احمدیان، ۱۳۹۳: ۹۶)

سؤال اصلی: معماری محیطی چگونه می‌تواند با بهره‌گیری از رویکردهای موقعیت‌مدار و مهندسی معکوس، در کاهش فرصت‌های جرم و ارتقاء امنیت شهری مؤثر واقع شود؟

سؤال فرعی: چه تدابیر طراحی محیطی (مانند نورپردازی، مرزگذاری

در دنیای پیچیده و پرچالش امروز، مفهوم امنیت شهری دیگر صرفاً به حضور نیروهای نظامی و انتظامی خلاصه نمی‌شود؛ بلکه عوامل متعددی از جمله ساختار کالبدی شهر، طراحی محیطی، و چگونگی سازمان‌دهی فضاهای عمومی و خصوصی، نقش بنیادینی در ارتقاء یا تضعیف امنیت ایفا می‌کنند. در این میان، «معماری محیطی» به عنوان یکی از رویکردهای نوین و مؤثر در پیشگیری از جرم مورد توجه متخصصان حوزه‌های شهرسازی، معماری، جرم‌شناسی و مدیریت شهری قرار گرفته است. این رویکرد با تکیه بر طراحی هدفمند فضاهای شهری، در پی آن است تا فرصت‌های بزهکاری را کاهش داده و با ایجاد فضاهای امن‌تر، ترس از جرم را در میان شهروندان کاهش دهد. بر اساس نظریه CPTED (پیشگیری از جرم از طریق طراحی محیطی)، محیط فیزیکی و نحوه طراحی آن می‌تواند نقش مهمی در شکل‌گیری رفتارهای مجرمانه یا پیشگیری از آن داشته باشد. این نظریه بر این اصل استوار است که جرائم اغلب در شرایط و محیط‌هایی خاص و قابل پیش‌بینی رخ می‌دهند و با بهبود طراحی محیط، می‌توان از بسیاری از آن‌ها پیشگیری کرد. چنین دیدگاهی، طراحی شهری را از یک هنر یا علم صرفاً زیبایی‌شناسانه، به ابزاری در خدمت امنیت اجتماعی تبدیل می‌کند. از سوی دیگر، در کشورهای در حال توسعه همچون ایران، توجه به پیوند میان معماری محیطی و جرم‌شناسی هنوز به اندازه کافی نهادینه نشده است. اغلب پروژه‌های ساختمانی و شهری، بدون در نظر گرفتن اصول پیشگیری محیطی، صرفاً با دید اقتصادی یا زیبایی‌شناسی اجرایی می‌شوند و این غفلت، موجب افزایش آسیب‌پذیری فضاهای شهری در برابر بزهکاری می‌گردد. در مناطق حاشیه‌نشین، که اغلب از زیرساخت‌های ضعیف و نظارت ناکافی رنج می‌برند، تأثیر طراحی ناکارآمد بر افزایش نرخ جرائم

دادن میزان جرایم باید مدیریت شهری در طراحی های محیط شهری این مسیله را جدی بگیرد. (بایرام زاده و علی پور، ۱۳۹۵)

نظریه [۱] (CPTED) به معنای «پیشگیری از جرم از طریق طراحی محیطی» است که با استفاده از آن می توان با طراحی مناسب محل سکونت، کار و زندگی افراد جامعه را از ارتکاب جرائم در محیط های انسان ساخت عمومی و خصوصی آن ها در شهر مورد پیشگیری قرار داد. این نظریه، بر این باور است که «ارتکاب جرائم معلول فرصت های جرم خیزی است». در نتیجه راه حل مناسب را کم کردن فرصت های مجرمانه از طریق طراحی تخصصی مقابله با جرم می داند. (رجبی، ۱۳۹۶: ۷۸) [۲]

۳- تئوری های پیشگیری وضعی از جرم

در خصوص پیشگیری وضعی از جرم با محوریت جرایم ناشی از حاشیه نشینی، باید به نظریات مرتبط با طراحی محیطی که اجرای آنها نیازمند تعامل شهروندان و ارگانهای ناظر است می باشد.

۳-۱ نظریه فرصت

کاهش فرصت های محیطی ارتکاب جرم به منظور افزایش فضاهای قابل دفاع بعنوان شالوده نظریه فرصت در راستای مکتب شیکاگو است. بر این اساس میزان بالای جرم در فضاهای عمومی علی الخصوص در مواردی که بعلت طراحی نامتناسب محیط مسکونی محقق می شود مورد توجه قرار گرفته است. وفق این نظریه با شناسایی و پیشگیری از ایجاد فرصت های محیطی، کنترل غیر رسمی در این محیط ها میزان جرم و جنایت را کاهش می دهد و بزهکاران فضایی برای ارتکاب جرم ندارند. (فتحی، ۱۳۹۱، ص ۶۵)

در تطبیق این نظریه با جرایم مرتبط با جرایم شهری باید چنین بیان نمود که نصب لامپ در مکان های تاریک، رفع صعب العبوری و آسفالت خیابانهای خاکی، کوچه بندی و شماره گذاری، قراردادن کیوسک های

فضاها، فضای قابل دفاع و نظارت طبیعی) می توانند نقش مؤثری در کاهش بزهکاری در مناطق جرم خیز، به ویژه حاشیه نشین شهری ایفا کنند؟

فرضیه اصلی: طراحی اصولی معماری محیطی با رویکرد موقعیت مدار و بهره گیری از مهندسی معکوس، موجب کاهش فرصت های جرم و افزایش سطح امنیت در فضاهای شهری می شود.

فرضیه فرعی: به کارگیری تدابیر طراحی محیطی مانند افزایش نورپردازی، تقویت مرزبندی فضاها، ایجاد فضاهای قابل دفاع و ارتقاء نظارت طبیعی، به طور معناداری میزان بزهکاری را در مناطق جرم خیز شهری به ویژه در حاشیه شهرها کاهش می دهد.

۲- ارتباط معماری محیطی و فضای شهری

یکی از نیاز های اساسی محیط شهری امنیت آن می باشد و با بزرگتر شدن شهرها همواره رسیدگی به مسایل امنیتی مردمان شهر بیشتر می شود به نحوی که در مناطقی که امنیت نسبتاً کمی وجود دارد مردم تمایلی به تملک خانه وزندگی در آن محیط ندارند و بدین ترتیب در آن منطقه میزان جرم رو به افزایش خواهد بود. از طرفی دیگر معماران و شهرسازان هستند که محیط را طراحی می کنند به نحوی که با اتخاذ سیستم های مناسب، رعایت اصول و استانداردهای توانمند میزان امنیت در شهرها را افزایش دهند. اطلاعات این تحقیق به صورت کتابخانه ای و میدانی از منابع معتبر جمع آوری گردیده است و همچنین به رابطه یابی بین دو مفهوم مدیریت شهری و جرایم شهری توسط مطالب جمعآوری شده پرداخته شده است. با رشد شهرها و جمعیت، میزان جرم و بزهکاری در شهرها نیز افزایش می یابد که در این راستا مدیریت شهری با اتخاذ راهکارها و سیاست های متفاوت می تواند میزان جرم و بزهکاری شهری را کاهش دهد. همانگونه که در بهداشت، پیشگیری مهمتر از درمان می باشد در خصوص جرایم شهری نیز این امر صدق می کند و برای کاهش

باشند، احتمال ارتکاب جرم در آن فضا بیشتر خواهد بود. هویت مکانی، بخشی از هویت فردی هر انسان است.

به نظر می رسد این بخش از مفهوم با نظریه پنجره های شکسته رابطه ی تنگاتنگ دارد. یک پنجره تعمیر نشده و شکسته خود نشانه ای از این است که هیچ کس نگران نیست و بنابراین شکستن پنجره های بیشتر هیچ هزینه ای ندارد. (ویلسون و همکار، ۱۳۸۲، ص ۱۸۱)

۴- مبانی پیشگیری از جرایم ارتكابی موقعیت مدار مفهوم جرم و جرم شناسی نقطه آغاز مسیر اندیشه کیفری است. در واقع تصویری که از جرم نشأت می گیرد، سایر مفاهیم بنیادین جرم شناسی (مجرم و علت شناسی) و نیز مفاهیم نظام سیاست گذاری کیفری (نظیر عدالت، جرم انگاری و پیشگیری) را صورت بندی می کند. (میربخشی و عشریه، ۱۳۹۶)

تئوری مقابله با جرم از طریق طراحی محیطی (cpted) بعد از افزایش جرم جنایت بسیار در برخی از فضاهای شهری مطرح شد که با استقبال بسیار زیادی رو به رو شد.

طبق نظریه نظارت، انحراف و گرایش به آن وقتی اتفاق می افتد که قیود فرد نسبت به اجتماع ضعیف شود یا به کلی از بین برود و در واقع نظریه کنترل و نظارت اجتماعی بر پیوستگی خانوادگی، محیط کار و محیط اجتماعی همبستگی مستقیم و معنادار دارد و از سوی دیگر نظارت درونی یعنی پایبندی بر عبادات و اعتقادات مذهبی نیز در کاهش انحرافات اجتماعی نقش بسزایی دارد و اگرچه نظارت بیرونی در مقایسه حاشیه با مرکز تفاوت مشاهده شده معنی دار نبوده اما نظارت درونی با میزان کجروی رابطه معکوس و معنی دار نشان داده است. یعنی با افزایش نظارت درونی در حاشیه در مقایسه با مرکز کاهش گرایش به انحرافات اجتماعی تاثیرگذار بوده است و این نیز جهت ساخت سنتی خانواده های حاشیه

نگاهبانی و نزدیکی به پایگاه های پلیس، توجه به معماری ساختمانی نظیر پنجره ها، مصالح و ... مکان احداق فضای سبز، توجه به بحث اوقات فراغت می تواند مورد توجه واقع شود.

۳-۲ نظارت روزمره

طراحی فیزیکی، ظرفیت توسعه فرصت های نظارت طبیعی و یا غیر رسمی را برای ساکنان ایجاد می کند. براین اساس اگر مجرمان احساس کنند که به وسیله ی دیگران مشاهده می شوند، امکان انجام جرم توسط آنان کاهش می یابد.

لذا با افزایش فرصت برای نظارت، تعریف مرزهای واضح و روشن و حفظ یک تصویر مثبت طراحی شهری و مدیریت می تواند از تهاجم جلوگیری کند. با این روش ها مهاجمان به طور بالقوه، قابلیت رؤیت بیشتری برای مردم خواهند داشت و بنابراین خودشان را بیشتر در معرض خطر دیده شدن و در نتیجه دستگیر شدن می یابند. در بررسی جرائم، این نکته قابل توجه است که نظارت بر یک منطقه، عامل مهمی در پیش بینی نرخ جرم است. بر اساس این نظریه، جرم حاصل انتخاب به هنگام بزهکار است، انتخابی که با فراهم آمدن یک موقعیت مناسب، برگزیده می شود. لذا منطقی است که جرم حاصل از انتخاب بزهکار، آن هم در موقعیتی مطلوب را یک شکار معقولانه منفعت دانست. این جرم شکارگرانه، هنگامی صورت می گیرد که بزهکار احتمالی و آماج مناسب جرم، در زمان و مکان واحدی با هم مواجه شده و محافظانی که قادر به پیشگیری یا کنترل آن هستند در آن لحظه حضور نداشته باشند.

۳-۳ فضای قابل دفاع

نظریه ی فضای قابل دفاع بر این نکته تأکید دارد که امنیت و قابلیت زندگی در یک فضا بستگی به درک و تصویری دارد که ساکنین و محله های مجاور از آن فضا دارند. اگر ساکنان، تصویر بدی از آن فضا داشته

شود و از سوی دیگر ساکنین و عابرین کمتر در معرض خطر قرار گیری در فضاهای غیر قابل دفاع قرار می گیرند.

طراحی می تواند با بکارگیری موانع و تجهیزات مادی یا غیر مادی، میزان وسعت تلاش و اقدامات لازم برای ارتکاب جرم از جانب مجرم و همچنین میزان حفاظت از افراد و اشیاء را تحت تأثیر قرار دهد. در واقع، ایمنی فیزیکی محیط، نقش مؤثری در مستحکم سازی اهداف در برابر جرم دارد. در مورد مسأله ای ایمنی فیزیکی در اغلب طرح ها، این واقعیت وجود دارد که اشخاصی که طراح هستند، از جرائم و نحوه ی وقوع آنها آگاهی ندارند. نتیجه ی این عمل می تواند به سادگی در میزان جرائم گوناگون در فضاها دیده شود. بنابراین در نظر گرفتن مسأله ی ایمنی فیزیکی می تواند به طور قابل توجهی در موقعیت های کلی طرح نقش داشته باشد. کاربرد مناسب سخت افزار ایمنی و حذف ضعف های امنیتی از نقطه نظر ساختاری، می تواند تأثیر مهمی بر آینده مسأله جرم داشته باشد. (burgese, ۱۹۹۴)

۵- مهندسی معکوس در پیشگیری از جرایم موقعیت مدار
بزهکاری یکی از پدیده های پیچیده و مهم اجتماعی است که در اشکال مختلفی در محیط های اجتماعی دیده می شود. در واقع منشاء بزهکاری را باید در نابسامانی های ساختاری اجتماعی - اقتصادی که حاصل وجود بستر مکانی و زمانی مساعد در زمینه ی بروز جرم و تکرار آن است جست. آنچه مجرمین را در ارتکاب جرم یاری می رساند انتخاب مکان است. بنابراین شناخت مکان های جرم خیز یکی از اصول اولیه ی پیشگیری از جرم است. از آنجا که امکان محو جرم و نابودی مجرم در هیچ جامعه ای وجود ندارد و هدف اقدامات پیشگیرانه نیز محدود کردن امکان پیشامد اعمال مجرمانه است اما قطعاً تصور امحاء کامل جرم ممکن نیست و هیچ

نشین و پابندی به اعتقادات و اجرای مناسک مذهبی است. (فولادیان، ۱۱۱: ۱۳۹۸)

۴- نظارت پذیر بودن فضا
کیفیت محیطی که مطابق آن فضاهایی که جرم خیز هستند شناسایی و مورد نظارت قرار میگیرند، تأثیر بسزایی در طراحی چگونگی قرار گرفتن ساختمان ها، مبلمان شهری، فضای پارکها و فضاهایی این چنینی دارند. (minnery et at: ۳۷: ۱۳۸۲)

۴-۲ فضاهای قابل دفاع
فضای قابل دفاع برگرفته از نظریه نیومن است که بعنوان میزان ارتباط فضاها با فعالیتهای روزمره معمول تحت عنوان نظارت روزمره شناخته می شود. نظریه ی فضای قابل دفاع بر این نکته تأکید دارد که امنیت و قابلیت زندگی در یک فضا بستگی به درک و تصویری دارد که ساکنین و محله های مجاور از آن فضا دارند. اگر ساکنان، تصویر بدی از آن فضا داشته باشند، احتمال ارتکاب جرم در آن فضا بیشتر خواهد بود. هویت مکانی، بخشی از هویت فردی هر انسان است.

به نظر می رسد این بخش از مفهوم با نظریه پنجره های شکسته رابطه ی تنگاتنگ دارد. یک پنجره تعمیر نشده و شکسته خود نشانه ای از این است که هیچ کس نگران نیست و بنابراین شکستن پنجره های بیشتر هیچ هزینه ای ندارد. (ویلسون و همکار، ۱۳۸۲، ص ۱۸۱)

۴-۳ نفوذ پذیری فضا
خوانایی و نفوذ پذیری محیط مسکونی موجب می شود افراد به راحتی جهت حرکت خویش را انتخاب نموده و سردگم نشوند. بر همین اساس از یک سو زمینه اتلاف وقت و بیهوده گری مجرمان در محیط برداشته می

بحث و بررسی قرار گرفته است. تعداد اندک تالیفات و مقالات خود بیانگر این موضوع است. درحالیکه در کشورهای توسعه یافته بیش از پنج دهه است که نقش جرم زایی در شهرسازی و معماری بناهایی مورد توجه جدی قرار گرفته است.

هر چند به خاطر روشن نبودن ظاهری ارتباط این عامل با جرم، چندان تحقیقات گسترده ای در مورد آن صورت نگرفته است. شاید در یک نگاه واقع بینانه، رابطه معنا دار و قابل انتسابی بین محیط و وقوع جرم مشخص نباشد ولی مسلماً می توان بین نحوه ساختمان محل زندگی و پیشگیری از جرم، رابطه ای موثر ترسیم کرد، بدین ترتیب که با پیش بینی مجموعه ای از اصول در ساخت و ساز می توان از وقوع جرائم بسیاری جلوگیری نمود. انسان ها در داخل شهر زندگی می کنند و مسلماً نمی توانند تاثیر محیط اطراف را در افکار و نحوه رفتار خود بی تاثیر بدانند. به لحاظ ارتکاب جرم، در هر شهری، خیابان ها و کوچه هایی و محله هایی وجود دارند که به مناطق جرم خیز و بزهکار شناخته می شوند و شهرت دارند، پس باید بیشتر مورد توجه و نظارت واقع شوند.

افرادی که در شهرها زندگی می کنند به دلیل مشکلات و معضلات خاص زندگی شهری و نیز مسائل زیست محیطی از جمله آلودگی هوا و مشکلات ترافیکی و... همه به نظر می رسند آمادگی ارتکاب جرم را دارند به عبارت دیگر آستانه تحمل افراد پایین آمده و ارتکاب جرم در آن ها به شدت بالا می رود و لذا خواسته یا ناخواسته به دنبال فرصت می گردند که با کوچکترین جرقه ای منفجر شوند و آنچه انصراف در معنای خاص جرم نامیده می شود را مرتکب شوند. لذا باید اندیشید تا ساختار بافت شهری، به نحوی طراحی شود که لااقل از حیث فضا و زمان، این فرصت به مجرمان داده نشود. ناآرامی روانی و ذهنی به (هر دلیل) از عواملی است که به شدت فرد را به طرف جرم سوق می دهد و فضای شهری می تواند موجب تشدید

کس از انواع پیشگیری نمی تواند چنین ادعایی داشته باشد. به نظر می رسد این گونه محدودیت ها در اکثر فضاهای شهری نیز مطرح باشد.

امروزه، نظریه پیشگیری از جرم از طریق طراحی محیطی، یکی از دیدگاه های پذیرفته شده در کاهش میزان جرائم شهری و نیز تسهیل کشف و پیگرد آن ها محسوب می شود. محیطی که انسان در آن زندگی می کند یا به هر دلیل در آن قرار می گیرد، یکی از عوامل موثر در وقوع بزهکاری است؛ به طوری که نظریه پردازان، شخصیت و موقعیت را مکمل یکدیگر در یک تصمیم گیری (برای مثال، بزهکاری) می دانند. (احمدی و دیگران، ۱۳۹۰: ۶۷)

استراتژی پیشگیری محیطی در ارتباط با طراحی محیطی و با هدف کاهش جرم شامل اصول بنیادین است که عبارتند از: تعیین قلمرو، افزایش امکان نظارت طبیعی و مراقبت طبیعی، روشنایی، منظرسازی، امنیت فیزیکی، کنترل دسترسی، فعالیت پشتیبانی و نگهداری که بدون دانستن آنها نمیتوان از این تکنیک استفاده نمود.

ارتباط میان جرم و محیط زندگی و زیست شهروندان، همواره بخشی از موضوعات جرم شناسی را به خود اختصاص داده است. جرم شناسان از دیر زمان در پی آنند که با مطالعات آسیب شناسانه و بررسی های علمی و تخصصی، عوامل تشکیل دهنده جرم را شناسایی کنند و راهکارهای مقابله و کاهش آن را در جامعه بیابند و تاکنون نیز در مسیر این مطالعات ضمن بررسی وقایع، عوامل مؤثر در چرایی شکل گیری آن را مورد شناسایی قرار داده اند از جمله: فقر، ثروت، محیط اجتماعی فرد، خانواده، گروه دوستان و همسالان، مسائل روحی و روانی، قوانین و مقررات ناکافی یا بد، نقص در نظامات آموزشی، سیاسی، اجتماعی و اقتصادی و همچنین محیط فیزیکی و سکونت و محل کار افراد در شهرها. متأسفانه به دلایل گوناگون نقش شهرسازی و معماری در افزایش یا کاهش جرم در ایران بسیار کم مورد

رایج و با پیشینه ی طولانی به منظور جلوگیری از جرم است که کار مجرمان را برای انجام جرم مشکل می کند . البته مستحکم سازی هدف برهی مواقع ، موجب تحریک مجرمان بالقوه شده و آنها را متوجه حضور عنصر با ارزش حفاظت شده ای در محیط می کند . به طور کلی استفاده از سخت افزارها و فناوری های امنیتی ، بدون وجود نظارت طبیعی خوب ، ناکافی به نظر می رسد ، چرا که مستحکم سازی هدف ، در کنار کنترل دسترسی و نظارت ، عملکرد بهتری خواهد داشت (Poyner.۱۹۹۱.p:۳۱).

کیفیت نامناسب ساخت و سازهای شهری و همچنین عوامل محیطی که از دیدگاه روانشناسانه سبب گرایش افراد به خشونت می شوند، ارتکاب جرم را تسهیل می کنند. لازم به ذکر است وقوع جرم مشروط به عوامل متفاوتی می باشد و در این میان زمان و مکان از مهم ترین عوامل تاثیرگذار بر این امرند که در صورت ایجاد تغییر در آن ها می توان خطر ناشی از جرم را برای مجرم افزایش داد، به این معنا که امکان ارتکاب جرم با موانعی که بر سر راه مرتکب قرار می گیرد، کاهش می یابد.

۶-۲ تمهید امکانات مراقبتی

داشتن مکان هایی برای نگهبانان و سرایداران ، پارکینگ برای اتومبیل ها ، در نظر گرفتن امکانات و تجهیزات الکترونیکی مانند دوربین های مدار بسته ، دیوار کشی و نرده کشی پنجره ها و درب های ایمن ، حفاظ گذاری و آیفون های تصویری در بازن کن ، از جمه اهم موارد در مورد منازل مسکونی هستند . امکان نظارت و کنترل ساکنان بر راه های ورودی و خروجی ساختمان ، پنجره های ایمن و مجهز به حفاظ ، رؤیت پذیری به همه ی مکان های درونی مانند پلکان ، راهروها ، آسانسور و مکان های بیرونی نظیر خیابان ها ، کوچه ها و ساختمان های مجاور از اهمیت ویژه ای در طراحی برخوردار است .

آن شود. ترکیب بندی کوچه ها و خیابان های محل زندگی، نحوه تلفیق خیابان ها و خانه ها، چگونگی ترکیب محله های مسکونی تجاری، نحوه استقرار شهرک ها اطراف شهر و رابطه آنها با شهر، ارتباط بین بافت فرسوده و بافت جدید شهر، نحوه طراحی خیابان ها به لحاظ ترافیک، قرار گرفتن بزرگ راهها و بسیاری موارد دیگر نیز از جمله مواردی است که در برداشت فرد از شهر و نیز ارتباط و تعامل بین افراد تاثیر و همچنین ارتباط آن با وضعیت روحی و روانی شهروندان دارد.

۶-۱ راهکارهای پیشگیرانه طراحی محیطی از جرایم

راهکارهای پیشگیرانه طراحی محیطی از جرایم به شرح ذیل می باشد:

۶-۱ توجه به نوع و شرایط ساخت و سازها

میزان جرائم در داخل شهرها متنوع است. پیشگامان مکتب اکولوژی شهری شبکاگو، همه مسائل اجتماعی از جمله میزان جرائم را در تفاوت ها و خصیصه های مکانی جست و جو می کردند (شکوئی، ۱۳۷۲، ۱۰۵) نقاط گردشی و تفریحی درون شهرها و مکان هایی که دارای بیشترین ازدحام هستند، نسبت به نقاط آرام، جرم زایی بیشتری دارند. مناطق درونی شهرها که شرایط محیطی مطلوبی ندارند و برای تجمع مهاجران تازه وارد مناسب اند، به همراه زاغه ها و حلبی آبادی های اطراف شهر که دارای تراکم های بالا و نامناسب اند به عنوان مکان هایی با بیشترین میزان جرم و بزهکاری شناخته شده اند. جرائم خشونت بار اغلب در مناطق داخلی شهرها و مناطق پایین، تجمع نژادی، خانه های مخروبه، مادران کارگر، سطوح پایین آموزش و مهارت های حرفه ای، بیکاری زیاد، جمعیت بالای مردان مجرد، مسکن های زیر استاندارد، میزان پایین مالکیت خانه، اشتغال چندگانه مسکن ها، کاربری های مختلط و تراکم بالای جمعیت رخ می دهد. (ویلیام ۱۹۸۶، ۱۴۱)

یکی دیگر از شیوه های مراقبت ، مستحکم سازی هدف ، بعنوان رویکردی

از مفهوم پیشگیری محیطی را می توان با نظریه ی پنجره های شکسته تطبیق داد . اگر یک محله تمیز باشد ، دیوارنویسی ها سریع پاک شده و هر گونه خرابی سریع تعمیر شود ، نهایتاً این تصور در ذهن همه ایجاد خواهد شد که این محله ، ملک بدون صاحب نیست . بهبود تصویر مثبت از محیط و حفظ و نگهداری محیط این اطمینان را به ساکنان می دهد که محیط فیزیکی ، کارکرد خود را به طور مؤثری انجام می دهد و موجب انتقال پیام های مثبت به تمام ساکنان و کاربران فضا خواهد شد (آزادیان، ۱۳۹۵، صص ۸۰-۷۸).

۴-۶ طراحی شهری جرم زدا

فضاهای عمومی، به عنوان یکی از وضعیت ها و موقعیت هایی که بسیاری از میان کنش های بین افراد جامعه در آن ها اتفاق می افتد، می توانند به واسطه طراحی نامناسب، فرصت ارتکاب بسیاری از جرائم را فراهم آورند. نظریه «پیشگیری از جرم از طریق طراحی محیطی» درصدد است تا با طراحی و به کارگیری درست فضا، از فرصت های مجرمانه که معلول طراحی نامناسب فضا هستند، بکاهد. با به کارگیری این راهبردها، می توان علاوه بر پیشگیری از جرم، ایجاد فضایی مثبت و ارتقای کیفیت زندگی، از هزینه های جرم نیز کاست. طراحی فضای عمومی باید به نحوی باشد که بتواند فرصت نظارت را بهبود بخشیده، نقاط غافلگیری را به حداقل برساند و مشارکت افراد در این فضاها را افزایش دهد. (جیسون و ویلسون، ۱۳۹۰: ۴۵)

همچنین رنگ ها می توانند باعث ایجاد یا کاهش هیجانات شوند. در آمریکا مشخص شد با تغییر رنگ پله های پل های عابر پیاده از مشکی به سبز، میزان خودکشی های انجام گرفته از طریق پرتاب از بلندی بسیار کم شده است. بنابراین در زندگی شهری رنگ بسیار مهم است. در حقیقت تصور دنیایی بدون رنگ امکان پذیر نیست. در محیط شهری رنگ را در

همچنین ، مجتمع های مسکونی عموماً محل هایی برای گردهم آمدن افراد مختلف با پیشه های اجتماعی ، فرهنگی ، اقتصادی و کیفری متفاوت هستند . لذا می توان آنها را از جمله اماکنی دانست که ممکن است بالقوه شرایط را برای تجمع این عناصر فراهم آورد . ساده ترین روش برای پیشگیری از وقوع جرم در این مرکز حذف عنصر محل وقوع جرم و در نتیجه عقیم گذاردن فرایند وقوع جرم است . بدین معنا که با طراحی محیطی مناسب می توان محل وقوع جرم را برای فعالیت مجرمان نامناسب ساخت و از سوی دیگر ترس از وقوع جرم را برای قربانیان جرم کاهش داد . در حقیقت با طراحی محیطی مناسب می توان ضلع محل وقوع جرم را از اضلاع مثلث جرم حذف و مثلث را تجزیه کرد . (اشنایدر ، ۱۳۸۵: ص ۶)

۴-۶ حذف، تعمیر و بازسازی ساختمان های متروک

علاوه بر آن ، فضاهای بدون کارکرد در شهرهای بزرگ ، به دلیل بورس بازی اراضی شهری و مطرح شدن زمین به عنوان سرمایه ای قابل اعتماد ، بسیار گسترده است . ساختمان های متروک و پروژه های عمرانی نیمه تمام که بنا به دلایلی ساخت آنها متوقف شده و همچنین ساختمان های خالی از جمله فضاهای بدون کارکرد محسوب می شوند و زمینه را برای بروز جرایم شهری فراهم می آورند . یکی دیگر از انواع فضاهای بدون دفاع در این رده ، فضاهایی هستند که دارای کارکرد متناوب هستند و در مقاطعی از روز یا فصل و یا سال تبدیل به فضاهای مرده می شوند .

یکی از اصولی که در حاشیه های پروژه قابل توجه است اصل تعمیر و نگهداری است. این اصل با حس قلمرو ارتباط دارد که تخریب یک ناحیه سریعاً موجب جذب فعالیت های نامطلوب می شود . هر چه محیط و محله بهتر نگهداری شود علاوه بر این که قلمرو گرایی را در ساکنان افزایش داده و احساس تعلق به محله را ارتقاء می دهد ، خانه ها و فضاهای خالی و بلاتصدی به مانند یک آهن ربا در برابر جرم عمل می کنند . این بخش

عرصه‌ها قسمتی از پیاده‌روها و فضای خارجی خود را نیز هم‌رنگ می‌کنند (زیاری و همکاران، ۱۳۹۲: ۲۷)

با توجه به اینکه پارک‌ها یکی از مهم‌ترین فضاهای تعاملات شهری محل گذران اوقات فراغت شهروندان هستند و بر فضای اطراف خود و کیفیت زندگی شهروندان تأثیر می‌گذارند، وجود امنیت از مهم‌ترین بسترهای عمده برای استفاده از آنها است.

۶-۸ شوارع و راه عبورها

شهروندان، به ویژه در شهرهای بزرگ، بیشتر وقت خود را در خیابان‌ها سپری می‌کنند. خیابان‌ها نقش بسیاری در افزایش ایمنی شهروندان دارد.

طراحی کوچه‌ها، خیابان‌ها و بزرگراه‌ها فقط از جهت رفت و آمد سریع و آسان، کنترل ترافیک و آلودگی هوا دارای اهمیت نیستند، بلکه از این جهت نیز مورد توجه هستند که مکان‌های مناسبی برای ارتکاب جرم هستند.

از روشنایی مناسب آن‌ها در شب که مورد توجه بکارها قرار گرفت تا دسترسی آسان، قابلیت عبور، نظارت و کنترل از موضوعاتی هستند که در رابطه با جرم مورد توجه قرار گرفته‌اند. (بکاریا، ۱۳۸۷: ص ۱۱۲)

۶-۹ خدمات رسانی

بسیاری از دستگاه‌های دولتی بعنوان اجزاء مدیریت شهری در حوزه وظایف خود، تکالیفی را تحت عنوان مقررات قانونی عام و خاص، بر عهده مردم نهاده و تخلف و از آن را جرم تلقی می‌نمایند و عمل مرتکب را مستوجب مجازات میدانند، لیکن این دستگاه‌ها بموجب مقررات جاری کشور، خود نیز دارای وظایف و تکالیفی هستند که غفلت از آنها منجر به بروز بسیاری از جرایم میگردد. شهرداری، مدیریت جهاد کشاورزی، اداره منابع طبیعی، اداره فرهنگ و ارشاد اسلامی، اداره تربیت بدنی و ... از جمله

همه جا می‌توان دید؛ در بدنه و نمای ساختمان‌ها، خودروها، مبلمان شهری، پوشش بام‌ها و... در جوامعی که رنگ‌های کدر و تیره غالب است، رفتار مردم در مقایسه با شهرهایی با طراحی تند و شاد متفاوت است. بنابراین در جرم‌شناسی به تأثیر رنگ بر انسان و پاسخ‌های انسان نسبت به رنگ‌هایی مانند قرمز، زرد، آبی و صورتی توجه زیادی می‌شود. در دانشگاه جان هاپکینز مطالعات زیادی روی رنگ‌ها انجام شده است. بعضی از این مطالعات به طور سنتی در برخی از اماکن شهری قابل مشاهده است به عنوان مثال در رستوران‌هایی با مشتری‌های گذری، معمولاً از رنگ قرمز استفاده می‌شود. این رنگ باعث کاهش زمان و بالا بردن سرعت غذا خوردن و خروج سریع مشتریان از رستوران برای جانشینی مشتریان جدید می‌شود. امروزه از رنگ در خصوص درمان‌هایی معروف به رنگ‌درمانی نیز استفاده می‌شود تا به این ترتیب احساسات، روحیه و روان افراد را متعادل سازند. به نظر من مدیریت رنگ در طراحی شهری نکته‌ای است که نباید از نظر دور باشد.

۶-۵ روشنایی و نور پردازی

تأثیر روشنایی و نور پردازی در پیشگیری از جرایم غیر قابل انکار است به شرحی که از یک سو به ناظران یاری می‌رساند در تشخیص و وضوح و از سوی دیگر مردم را تشویق به حضور در این مکانها بدلیل رویت پذیری بیشتر و احساس امنیت می‌کند. (باقری و دیگران، ۱۳۹۵: ۸۴)

۶-۷ فضاسازی و پارکها

پژوهش‌ها نشان می‌دهد که مراکز و فضاهای عمومی در برابر جرم آسیب‌پذیر هستند و مؤلفه‌های جرم در آنها عبارت‌اند از: عناصری در مراکز شهری نظیر مغازه‌ها، تئاتر، رستوران، پارک‌ها، ایستگاه‌های حمل‌ونقل عمومی و... اصولاً موقعیت‌های تجاری و تفریحی بر امنیت، جرم و رفتار مجرمانه در عرصه‌های پیرامون خود تأثیر می‌گذارد؛ همان‌طور که این

محله کنترل شوند، ارتکاب جرم را به حداقل می رساند، ولی در صورت عدم نظارت و کنترل ممکن است به مکان هایی امن برای بزهکاری تبدیل شوند.

۶-۱۰-ایمن سازی پیاده رو ها

معايير پیاده یا پیاده رو ها، معایری با بالاترین حد نقش اجتماعی هستند که تسلط کامل با عابر پیاده بوده و تنها از وسایل نقلیه ی موتورسیکلت به منظور سرویس دهی به زندگی جاری در معبر استفاده می شود. این معایر می تواند به صورت کوچه، بازار، بازارچه، مسیری در میدان، پارک یا فضای یک مجتمع شکل بگیرند. پیاده رو ها با از میان بردن ترافیک عبوری سواره در بخشی از شهر ایجاد می شوند، و به دلایل معمارانه، تاریخی یا تجاری شکل می گیرند. با اینکه در پیاده روها از آن دسته خطراتی که در سایر فضاهای شهری وجود دارد، خبری نیست اما خود این پیاده رو ها می تواند برای شهروندان مخاطره آمیز شود. باریک بودن طول پیاده رو، عدم نرده کشی و یا دسترسی وسایل نقلیه ی موتورسیکلت از خیابان بدانها مکانهای مناسبی برای سرقت های خیابانی و فرار به حساب می آیند. لذا ضروری است در طراحی پیاده روها با استفاده از درختان بلند، نرده امکان ورود وسایل نقلیه ی موتورسیکلت را ناممکن ساخت. همچنین عریض بودن پیاده روها نیز در کاهش جرایم همچون جیب قاپی مؤثر است. نصب روشنایی و چراغ های مناسب نیز مورد دیگری است که می تواند به ایمن سازی پیاده رو ها کمک کند.

۶-۱۱ نظارت طبیعی

در خصوص نظارت یا مراقبت که بعنوان بخشی از محافظت بالقوه مجموعه های مسکونی یا محلات شناخته شده است، اگر مجرم متصور شود که در صورت ارتکاب در معرض نظارت و مشاهده قرار خواهد گرفت، احتمال ارتکاب جرم توسط وی کمتر خواهد بود. بر همین اساس نظارت را به دو

دستگاه هایی هستند که با شهروندان بطور مستقیم ارتباط داشته و عدم برنامه ریزی مناسب و عملکرد ناثواب برخی از این دستگاه ها موجب گردیده تا بخش قابل توجهی از پرونده های متشکله در دستگاه قضایی مربوط به این دستگاه ها باشد. طراحی و جانمایی ساختمانها، توجه به مبلمان شهری و پارکهای عمومی، ایجاد تفرجگاههای عمومی در اراضی جنگلی خارج از شهرها، تعیین حریم روستاها و اجرای طرحهای هادی برای جلوگیری از تعرض به اراضی زراعی و باغ ها، تعیین حریم و مشخص نمودن محدوده اراضی ملی با تابلوهای هشدار دهنده، گسترش فضاهای ورزشی و مدیریت بر اماکن ورزشی به نحو یر انتفاعی، برگزاری جشن های ملی و مذهبی با نگاهی فراتر از پرکردن اوقات فراغت، همه و همه از جمله اقداماتی است که بر عهده متولیان مدیریت شهری قرار داشته و اجرای صحیح آن می تواند نقش موثری در کاهش جرم ایفا نماید. (جیسون و ویلسون، ۴۵: ۱۳۹۰)

احداث معابر و گذرگاه ها به خصوص در مناطق حاشیه نشین امکان دسترسی آسان و فوری پلیس و نیروهای انتظامی و امنیتی و امدادی همچون آتش نشانی، اورژانس و غیره را فراهم می کند. (مسعودی فر، ۱۳۸۵: ۱۸)

ایجاد پارکینگ های عمومی متناسب با هر منطقه، جداسازی خیابان ها از پیاده روها به وسیله ی نرده یا دیوارهای بتونی، روشنایی و نور کافی در شب ها، درخت کاری ها در حاشی ی خیابان ها، نصب دوربین های مدار بسته، نصب علائم راهنمایی و رانندگی، نصب سرعت گیر در مکان های ضروری و ایجاد مسیرهای اضطراری برای آمبولانس ها، ماشین های آتش نشانی و پلیس، از اهم مواردی است که در طراحی محیطی باید به آن توجه کرد.

خیابان های بن بست در مناطق مسکونی، چنانچه به وسیله ی نگهبان

دیگر شرایط محیطی منجر به شکل گیری الگوهای رفتاری متفاوتی در مجرمین می شود مکان هایی که راه های ورود و خروج نامحدودی را در اختیار مجرمان می گذارند در مقابل جرم آسیب پذیر هستند. مصاحبه با سارقان نشان می دهد که آنها از خیابان هایی که دسترسی محدود دارند یا راه رفته را باید باز گردند، اجتناب می کنند. برای کنترل دسترسی، استفاده از یک سری موانع فیزیکی و یا نمادین که بیانگر نوعی محدودیت برای ورود برخی از افراد است پیشنهاد می شود. چنین موانعی ممکن است واقعی مانند دیوارهای بلند، دروازه ها و درها، پرچین و یا نمادین مانند دیوارهای کوتاه، ایجاد مغازه ها به صورت ردیفی، احداث باغچه یا تغییر در سطح طبقه ی همکف باشند و بعنوان مثال کاشت گیاهان و گلهای خاردار می تواند با ایجاد کنترل دسترسی مانع جرم شود. (امیری و عشریه، ۱۳۹۳)

لازم به ذکر است هدف اصلی از ایجاد یک مانع روانی یا ذهنی این است که اگر یک هدف به نظر ناشناس یا سخت بیاید، برای مهاجمان بالقوه هم غیر جذاب خواهد بود. نکته ی حائز اهمیت در کنترل ورودی ها این است که اقدامات صورت گرفته نباید باعث القاء ترس از جرم شود. دستکاری محیط در برخی موارد این فکر را به افراد القاء می کند که محیط خطرناک شده است، زیرا افزایش محسوس و آشکار اقدامات امنیتی موجب می شود تا شهروندان عادی به خاطر ترس از بزه دیدگی، کمتر به فضاهای شهری قدم بگذارند. این گونه رفتار اجتناب آمیز، توانایی افراد را در مراقبت، مداخله و سایر فعالیت هایی که برای پیشگیری از جرم لازم است، کاهش می دهد. (عباسی، ۱۳۸۷: ۳۴)

نتیجه گیری و پیشنهادها

در بررسی مهندسی معکوس جرایم محیطی و طراحی محیطی باید نخست به ارتباط معنا دار و مواردی این دو توجه نمود. زیرا عدم توجه به ساختار

دسته نظارت غیر رسمی یا طبیعی که از طریق پنجره ها صورت میگرد، نظارت رسمی یا سازمان یافته و مکانیکی روشنایی و دوربین مدار بسته تقسیم می کنند که در هر دو طراحی محیطی موجب می شود دسترسی ساکنان داخلی به فضاهای خصوصی، نیمه خصوصی و عمومی میسر گردد. ۷-چالش های پیشگیری موقعیت مدار

رویکردهای جدید طراحی شهری به دنبال آن هستند که بتوان از طریق ساختار کالبدی شهری و طراحی محیطهای مصنوع از ارتکاب جرائم جلوگیری کرد. این امر از طریق کاهش پتانسیل طبیعی و کالبدی مناطق شهری در جرم خیزی یا کاهش امکان دهی به وقوع جرم ممکن می شود. بر این اساس هر گونه اقدامی در ساختار مداخلاتی شهر با توجه به این امر صورت می گیرد. امروزه کمتر به بتانسیل های بالقوه مناطق شهری به خصوص ساختار ها، در کاهش یا جلوگیری از جرائم التفات می شود. به همین منظور راهکارهایی در جهت مدیریت فضاهای شهری جهت تقلیل موقعیتهایی که فرد را قادر به ارتکاب جرمی سازد ارائه گردیده است. (ابراهیمی نیا، ۱۳۹۲: ۱۰۹)

با وجود این که شهرنشینی یکی از نمادهای بارز توسعه زندگی اجتماعی است، چالش ها، ناهنجاری ها و به طور متقابل، راهکارهای پیشگیرانه خاص خود را به همراه دارد. هرچه زمان می گذرد، همبستگی علوم مختلف اجتماعی و وابستگی جرم شناسی پیشگیری به شناخت هر جامعه ای به طور خاص بیشتر مشخص می شود. (السان، ۱۳۸۷: ۷۸)

نبود ابزارهای مناسب نظریه پردازی در این رشته با توجه به جوان بودن دانش طراحی شهری از یک سو و نظریه های نامناسب برخاسته از روش شناسی کمی که در آن ها از درک و تفسیر کاربران از مکان غفلت شده است، از سوی دیگر، نیاز به کارگیری روش شناسی کیفی تفسیرگرای متجانس با ماهیت کیفیت گرای طراحی شهری را ایجاب کرده است.

گشت نیروهای پلیس تا حدی می توان جرم و بزه در جامعه کاهش داد ولی با به کارگیری طراحی محیطی (cpted) میتوان تا حد چشم گیری از افزایش هزینه ها کاست.

در پایان پیشنهاد می شود به منظور درک بهتر راهکارهای پیشگیرانه، بررسی تطبیقی با کشورهای هم چون آمریکا، ایتالیا و ... که در زمینه طراحی محیطی بعنوان عامل پیشگیری از جرایم موقعیت مودار موفق عمل کرده اند، خلاها و نواقص موجود بررسی شود و در پی ارائه راهکارهای موثر بود.

[۱] - crime prevention through environmental design

[۲] - رجبی، آزیتا (۱۳۹۶) کاربرد نظریه CPTED در کاهش جرایم شهری،

نشریه جغرافیایی امایش محیط، پاییز، شماره ۳۸، ص ۷۸

و طراحی شهری نامناسب زمینه ساز بروز جرایم موقعیت مداری می شود که بزهکاران همیشه در کمین را بیدار می کند. بر همین اساس آنچه در این نوشتار بررسی شد ضرورت توجه ارگانها به طراحی محیطی شهری بود که غالباً در پی بی توجهی ها، رانت بازیها و در نتیجه عدم دانش کافی نسبت به اهمیت آن مغفول مانده است.

در واقع عواملی چون نبود روشنایی مناسب، کوچه های تنگ و باریک، نبود دسترسی مناسب به برخی از فضاها و هم چنین نبود دید مناسب ناظر باعث وقوع عوامل ناهنجار هم چون بی امنیتی در سطح شهر، محله های حاشیه نشین و... شده است و راهکارهایی چون استفاده از روشنایی مناسب بر اساس نیاز محله، عرض کردن بیش تر برخی از معابر، افزایش دید ناظر به خیابان ها و درگیر کردن مردم محله با مسائل امنیتی محله می تواند راهکاری برای کم کردن جرم و جنایت باشد.

همچنین استفاده از اشکال گوشه دار، استفاده از منابع نور مصنوعی و بسیاری از عواملی که در افزایش جرم و بزه در جامعه امروز تاثیر گذار است. امروزه با استفاده از سیستم های دزدگیر، دوربین های نظارتی،

تحقیقات کاربردی.

۱۰. زیاری، کرامت اله؛ مهدی، علی؛ مهدیان بهنمیری، معصومه. (۱۳۹۲). "تحلیلی بر امنیت فضاهای عمومی شهر مورد: پارکهای مناطق چهارگانه شهرداری قم" مجله آمایش جغرافیایی فضا، فصلنامه علمی- پژوهشی دانشگاه گلستان، سال سوم، شماره مسلسل هفتم، بهار.
۱۱. السان، مصطفی (۱۳۸۷) پیشگیری چند نهادی از جرایم شهری، نشریه مطالعات پیشگیری از جرم، زمستان، شماره ۹.
۱۲. شکویی، حسین (۱۳۷۰) جغرافیای جنایت، شاخه جدید در دانش جغرافیا، نشریه دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه تبریز، شماره پنجم.
۱۳. عباسی، الهام (۱۳۸۷) بررسی جغرافیایی جرم خیز شهری با استفاده از سامان های اطلاعات جغرافیایی GIST مورد مطالعه: بزه قاچاق و سو مصرف مواد مخدر در شهر قزوین، پایان نامه کارشناسی ارشد جغرافیا و برنامه ریزی شهری، دانشگاه بین المللی امام خمینی قزوین.
۱۴. فتحی، سروش (۱۳۹۱)، تحلیلی بر روابط اجتماعی در فضای شهری پایدار، مجله مطالعات توسعه اجتماعی ایران، سال چهارم، پاییز.
۱۵. فولادیان، احمد (۱۳۹۸) حاشیه نشینی و انحرافات اجتماعی، فصلنامه تخصصی فقه و تاریخ تمدن دانشکده الهیات دانشگاه آزاد اسلامی مشهد، ص ۱۱۱
۱۶. مسعودی فر، رضا (۱۳۸۵)، تأثیر حاشیه نشینی در وقوع جرم، ارائه شده در سمینار شهرها و مردم.
۱۷. میربخشی، سیدجعفر و عشریه، رحمان، ۱۳۹۶، بررسی گستره مفهومی جرم و جرم شناسی از نگاه فقه و حقوق، کنفرانس ملی رویکردهای نوین علوم انسانی در قرن ۲۱، رشت، ۲۱-۲۲، <https://civilica.com/doc/718410>
۱۸. ویلسون، جیمز و کلینک، جرج (۱۳۸۲)، نظریه پنجره های شکسته، ترجمه محمد صدری توحید خانه، مجله حقوقی و قضایی دادگستری، شماره ۴۳.

منابع

الف- منابع فارسی

۱. ابراهیمی نیا، احمد (۱۳۹۲) نقش طراحی شهری در کاهش بزهکاری و جرم زدایی، کنفرانس بین المللی عمران، معماری و توسعه پایدار شهری.
۲. احمدی، توحید و دیگران (۱۳۹۰) پیشگیری محیطی از جرایم شهری، نشریه مطالعات پیشگیری از جرم، تابستان، شماره ۱۹.
۳. احمدیان، محمدعلی (۱۳۸۸). حاشیه نشینی، مجله دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه فردوسی مشهد، شماره سوم، مشهد.
۴. اشنایدر، تاد (۱۳۸۵)، پیشگیری از وقوع جرم از طریق طراحی محیطی در مراکز آموزشی، ترجمه سروش بهریر، تهران، ناشر معاونت پژوهش دانشگاه علوم انتظامی
۵. آزادیان، فاطمه (۱۳۹۶) تدابیر مرتبط با برنامه ریزی جامع شهری با هدف پیشگیری وضعی از جرم در شهر اصفهان، پایان نامه کارشناسی ارشد جزا و جرم شناسی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد خوراسگان، به راهنمایی دکتر محمد رضا شادمان فر
۶. باقری، معصومه و دیگران (۱۳۹۵) سناریوی ایپاد امنیت در فضا های شهری با استفاده از روش CPTED) با تأکید بهر توانمند سازی امنیتی شهرها)، مطالعات جغرافیا، همراه. مدیریت شهری، دوره ۲، شماره ۲.
۷. بایرام زاده، نیما و علی پور، محمدرضا، ۱۳۹۵، نقش مدیریت شهری در کاهش جرایم شهری، چهارمین کنگره بین المللی عمران، معماری و توسعه شهری، تهران، ۱۱-۱۲، <https://civilica.com/doc/619511>
۸. بکاریا، سزار (۱۳۸۷) رساله جرایم و مجازات ها، ترجمه دکتر محمدعلی اردبیلی، چاپ پنجم، تهران، میزان.
۹. جیسون، سوزان و ویلسون، پل آر (۱۳۹۰) طراحی محیطی جرم ستیز، پیشگیری جرم از طریق طراحی محیطی، ترجمه محسن کلانتری، ابودر سلامی بیرامی، انتشارات آذر کلک، نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران، دفتر

فصلنامه علمی فقه و حقوق نوین

Journal of Jurisprudence and Modern Law

Home Page: www.jaml.ir

Architectural And Plannig Research.vol. ۳۳.

ب-منابع انگلیسی

۳. poyner , B(۱۹۹۱)situational crime prevention in two parking facilities ,security journal , vol ۲, no ۱
۴. Wilson J.O and kelling G.L(۱۹۸۲) the police and neighbourhood safety broken windows , the atlantic monthly, vol, ۳ no, ۲

۱. Burges , J(۱۹۹۴) the politics of trust : reducing fear of crime in urban parks , Gloucester (England):comedia London : demos
۲. Minnery. John. Lim. Bill.(۲۰۰۵). Measuring Crime Prevention Through Environmental Design. Jurnal of